

Z KNIHOVNY ARCHIVU MV

František Graus – člověk a historik. Sborník z pracovního semináře Výzkumného centra pro dějiny vědy konaného 10. prosince 2002. Sestavili a redakčně připravili Zdeněk Beneš, Bohumil Jiroušek a Antonín Kostlán. Praha, Výzkumné centrum pro dějiny vědy 2002. 228 s., dokument. příloha, použitá literatura. Ed.: *Práce z dějin vědy*. Sv. 8.

Válečná zkušenost Františka Grause (Irena Seidlerová), výpovědi pamětníků (Věra Olivová, Pavel Oliva). *Historie na Vysoké škole politických a hospodářských věd (František Kafka). F. G. a Filosofická fakulta University Karlovy* (Jan Havránek). *F. G. a Historický ústav ČSAV* (Roman Ferstl). *F. G. a „Maketa“* [projekt syntetického přehledu čs. dějin; pozn. R. M.] (Jiří Jílek), *F. G. jako vítěz. Dějiny venkovského lidu v Čechách v době předhusitské 2.* (Jaroslav Čechura), *F. G. a archeologie* (Jan Klápště). *Světové dějiny v díle F. G.* (Bohumil Jiroušek). *Proměny Grausova pojetí pozdněstředověké krize* (Martin Nodl). *Minulost živá i mrtvá* [přínos F. G. k historiografické metodologii] (Zdeněk Beneš). *F. G. jako ambivalentní symbol rozporné cesty české historiografie* (Vratislav Vaníček). *F. G. v proměnách doby* [osobnostní vývoj F. G.] (Karel Hrubý). *F. G. ve světle několika dokumentů* (Antonín Kostlán). Edice: F. G.: *Dějiny venkovského lidu v Čechách, díl 2. Záznam diskuse na prezídiu ČSAV*; F. G.: *O postavení historie v kulturním životě*; F. G. *Minulost – úkol nebo mýtus?* Bio-

grafická příloha; F. G. (1921–1989). *Přehled základních životních dat* (Antonín Kostlán).

HOFFMANNOVÁ, Jaroslava, PRAŽÁKOVÁ, Jana: Biografický slovník archivářů českých zemí. Praha, Libri 2000. 830 s., příloha, literatura.

2 053 biografické portréty (biogramy) českých archivářů od 14. století do těchto dnů, retrospektivní i aktuální záběr. Selektivní výběr ostatních pracovníků archivů; konzervátoři a restaurátoři, fotografové, knihovníci, pracovníci archivního školství. Adresář archivů v České republice. Stať *Archivy a archiváři v českých zemích* (Jaroslava Hoffmannová), německý a anglický překlad.

Hořké loučení s Kopřivnicí. Zázitky mezi útekem a vyhnáním 1945–1946. Vydala Waltraud Schneiderová s příspěvky Gertrudy Schustalové a Paula von Strobl–Alberga. Úvod Hanse Richtera. Přeložili Zdeněk Matula, Jan Navrátil a Karel Gold. Mateiciuc a Navrátil 2001. 42 s., mapa.

Vysídlení sudetských Němců z Kopřivnice po skončení 2. světové války v pamětnické výpovědi Gertrudy Schustalové (1896–1983).

Jan Masaryk. Úvahy o jeho smrti. Edit. Ladislava Kremlíčková. Praha, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu Policie České republiky 2005. 495 s. Ed.: Svědectví.

Přehled názorů, postojů, stanovisek

a úvah o smrti Jana Masaryka (1886–1948). Životopis J. M. (Jan Kalous). Dossavadní vyšetřování smrti J. M. (Lubomír Boháč). Vyšetřování příčin smrti J. M. ve světle archivních pramenů (Jiří Kocian). Souhrn svědectví o smrti J. M. (Josef Lesák). Stanovisko Masarykova demokratického hnutí (Zdeněk F. Šedivý). Svědectví přátel a pamětníků (Antonín Sum). Výsledky vyšetřování smrti J. M. 1948–2003 – shrnutí (Ilja Pravda, Jan Kalous). Časový snímek událostí před 10. březnem 1948 (Ilja Pravda). Přílohy. Literatura. Jmenný rejstřík. Resumé.

JIROUŠEK, Bohumil: Josef Macek. Mezi historii a politikou. Praha, Výzkumné centrum pro dějiny vědy 2004. 239 s., fotografická příloha, výběrová bibliografie, prameny, literatura. Ed.: Práce z dějin vědy. Sv. 19.

Josef Macek (1922 Řepov u Mladé Boleslavi – 1991), studie životopisná se zřetelem k vývoji české historické vědy ve 2. polovině 20. století. Dětství, středoškolská studia, válečná léta. Zkrácené studium historie na FF UK (1945–1948). František Graus. Vstup do KSČ, příklon k dogmatickému marxismu a schematickému výkladu dějin. Vliv Zdeňka Nejedlého a Aloise Jirásky (*Husitské revoluční hnutí, Tábor v husitském revolučním hnutí*). Působení ve Státním historickém ústavu a na Vysoké škole politických a hospodářských věd v Praze. *Ohlas husitství v německých selských válkách*. Společnost pro šíření politických a vědeckých znalostí. Člen ideologické komise ÚV KSČ. Vznik ČSAV, J. M. ředitelem Historického ústavu (1952–1970), člen-korespondent

(1952), akademik (1956); příprava ideologizujícího kompendia československých dějin, odklad po r. 1960. Studium doby jagellonské, humanismu a renesance (Niccolo Machiavelli), předsedou čs. sekce italsko-československé historické komise; práce J. M. nabývají vědecké hodnoty, ideologem zůstává. Účast na 10. mezinárodním kongresu historiků v Římě (1955), cesty do zahraničí, kontakty. Seznámení s francouzským dějepiscetvím, vliv školy Annales a strukturalismu (po r. 1965). *Tyrolská selská válka a Michael Gaismair* (1960), *Cola di Rienzo* (1965); ohlas v zahraničí. Zájem o sociolingvistiku, sémantická analýza slov v jejich historickém významu, pokus prosadit historickou sémantiku jako pomocnou vědu historickou (1970). 1964–1969 poslancem parlamentu, příklon k reformnímu křídlu KSČ, nesouhlas s okupací. Ztráta funkcí v KSČ, ČSAV, parlamentu. Zaměstnán v Ústavu pro jazyk český (1970–1975) a Archeologickém ústavu ČSAV (1975–1988), J. M. publikuje pod cizími jmény a v zahraničí. Sledován StB, navázání spolupráce. Studijní pobyty v Paříži 1980 a 1981, hostujícím profesorem v Innsbrucku a Padově. Návrat do vysokých postů v ČSAV v prosinci 1989. *Jagellonský věk v českých zemích* (1992–1999). Úmrtí. Význam – přenášel vlivy školy Annales a strukturalismu do českého prostředí.

KAPLAN, Karel, KOSATÍK, Pavel: Gottwaldovi muži. Praha, Paseka 2004. 333 s. Fotografická příloha.

Klement Gottwald. Rudolf Slánský. Alexandr Čepička. Antonín Zápotocký.

Václav Kopecký. Antonín Novotný. Studie životopisné. „*Doba, kdy Gottwaldovi muži vládli, je definitivně pryč, ale podobné lidské typy se budou na světě objevovat stále.*“

KNAPÍK, Jiří: Únor a kultura. Sovětizace české kultury 1948–1950. Praha, Libri 2004. 359 s. Přílohy, prameny a literatura.

Kulturní politika v českých zemích v tzv. zakladatelském období komunistického režimu. Okamžité kulturněpolitické změny po únorovém převzetí moci komunistickou stranou. Příprava hlubších strukturálních změn kulturní politiky v letních měsících r. 1948. „Ostrý kurs“ od podzimu 1948; systém řízení kulturní politiky, role stranického, státního a odborového aparátu, uměleckých svazů a masových organizací. Utváření mocensko-ideových proudů a jejich podíl na kulturněpolitických proměnách, vzájemné sváření a soužití. Období dotvoření základních kontur poúnorového systému kulturní politiky (1950) s cílem komplexní obsahové změny umělecké tvorby, redefinice kulturních tradic a proměny smýšlení širokých vrstev občanů. Základní principy a cíle kulturněosvětové politiky i lidové zábavy.

KOHOUT, Radovan, JUNEK, Jiří: Osobnosti vojenského odboje 1939–1945 ve Vysokém Mýtě. Vysoké Mýto, Regionální muzeum 2004. 59 s., fotografická příloha.

Vysokomýtská posádka v době 1. čs. republiky. Domácí a zahraniční odboj za 2. světové války, stručný přehled. Důstojníci vysokomýtské posádky v domácím

a zahraničním odboji – soubor biografií. Přílohy.

KOUŘIL, Jan, BARTOŠ, Josef, ČAJOVÁ, Jaroslava: Zapomenuté pohraničí. Šumvald u Uničova 1938–1945. Svědectví. Vzpomínky. Dokumenty. Praha, Čajová 1999. 135 s. 12 s. fotografických příloh, dokumenty, resumé.

Začlenění části severozápadní Moravy (Zábřežsko, Šumpersko a Uničovsko) do velkoněmecké říše v říjnu 1938. Národnostní, kulturní a jazyková germanizace. *Český ostrůvek na Uničovsku v okupovaném pohraničí 1938–1945* (Josef Bartoš). Paměti Jana Kouřila (1901–1995) *Šumvald v letech 1938–1945*. Dokument. příloha. Chronologické přehledy.

MÁLKOVÁ, Iva, URBANOVÁ, Svatava a kolektiv: Literární slovník severní Moravy a Slezska. 1945–1950. Olomouc, Votobia 2001. 367 s., jmenný rejstřík.

Autoři Slezska a severovýchodní Moravy vstoupivší do literárněhistorického kontextu po roce 1945. Regionálně specifické znaky národnostní, jazykové, kulturněpolitické a jiné. Údaje biografické a bibliografické.

MUNZAR, Josef: Poručík od ženistů. Praha, Codyprint 2004. 170 s.

Josef Munzar (1911–2004), paměti. Dětství v rodině četnického důstojníka. Prezenční vojenská služba, důstojnická škola, Vojenská akademie v Hranicích na Moravě. Poručík u 26. pěšího pluku, ženijní odbornost. Mobilizace 1938, rozpuštění armády v roce 1939, účast v odboji. Zatčení a věznění v koncentračním tá-

boře Flossenburg. Poválečná služba u obranného zpravodajství. Zatčení a věznění v Jáchymově a v Leopoldově 1955–1963. Fotografické a textové přílohy.

Oči a uši strany. Sedm pohledů do života StB. Uspořádal Bořivoj Čelovský. Šenov u Ostravy, Tilia 2005. 215 s., jmenný rejstřík.

Služební přísaha příslušníků SNB v letech 1948–1990 – vývoj, jazyk. Antologie. (Petr Blažek). StB v 70. letech. Podniky zahraničního obchodu a nelegální rozvědčiči. Příčiny degradace zpravodajské služby. Proces zpřístupňování materiálů StB – analýza (Radek Schovánek). Karel Köchr (* 1934), spolupráce s StB a KGB, špionážní činnost v USA. Edice dokumentů. (Pavel Paleček). Genmjr. Bohumír Molnár (1924–1988), studie životopisná (Pavel Žáček). Vladimír Fiala (* 1931), příslušník StB (mjr.), služební kariéra a činnost literární. Komparace literárních postav s profilem autora. (Petr Cajthaml). Plk. gšt. Jaroslav Hájíček (1889–?), studie životopisná. Vojenská kariéra, účast v domácím a zahraničním odboji za 2. světové války, zpravodajská činnost, věznění v TNP, vynucená spolupráce s StB, účast na studentské revoltě v r. 1956. (Petr Koura). Pamětnická výpověď o infiltraci československé rozvědky v Kanadě autorem v letech 1957–1960. Legalizování čs. rozvědčiči genmjr. Jaroslav Hrbáček (1925–1980), mjr. Stanislav Bílek (* 1927), plk. Arnošt Krpec (1913–1975), mjr. Milan Kleník (1923–1968), pplk. Miroslav Čech (1929–1989), plk. Jaroslav Miller (1914–1979) a Lubomír Šefrna (* 1930). (Bořivoj Rekovský).

POSPÍŠIL, Jaroslav: Hyeny. 5. doplněné vydání, Vizovice, Lípa 2002. 463 s., fotografie, prameny a literatura, jmenný rejstřík.

Okupace a poválečné období na Zlínsku. Německá okupační správa. Komunistický a nekomunistický odboj. Partyzánské hnutí. Konfidenti. Protektorátní policie. Každodenní život v Protektorátu. Dajan Bazanovič Murzin jako antihrdina. Poválečný chaos a vytváření předpokladů totalitního režimu. Partyzánská brigáda Jana Žižky. Partyzánský teror. Masakry válečných zajatců. Josef Vávra-Stařík. Národopisná Morava. Baťovy závody za války a po znárodnění, závodní milice. Tajná zajišťovací policie. Mimořádné lidové soudy. Proces s Oldřichem Baťou. Poválečné události na Zlínsku. Volby 1946. Upevňování moci KSČ. Aktivita sovětských tajných služeb v ČSR. Rudolf Slánský a partyzánské hnutí po válce. Přebrot v únoru 1948. Lidové milice. Smrt Jana Masaryka. Svědectví Maxmiliána Johna. Skupina Hory Hostýnské. František Foukal.

POSPÍŠIL, Jaroslav: Hyeny v akci. Spolupracovali Jiří Málek a Jan Pospíšil. Vizovice, Lípa 2003. 693 s. Fotografie, literatura, jmenný rejstřík.

Akce Světlana. Zlínsko v roce 1948. Lidové milice. Vražda Augustina Schramma. Antonín Slabík, emigrace. Vyšetřovací vazba StB, příslušníci krajského velitelství v Uherském Hradišti. Bezpečnostní komise ÚV KSČ, okresní bezpečnostní trojky, resp. pětky. Průběh soudních procesů, prokuratury, vězeňství, koncentrační tábory, popravy odsouzených, političtí vězni. Komunistická

justice po únoru 1948, Alexej Čepička. Jura Sosnar a pokus o atentát na Dr. Zenkla a Dr. Drtinu. Pád R. Slánského a čistky uvnitř KSČ, Karel Šváb, Ladislav Kopřiva. Operace Velký metař. Proces s „protistátním spikleneckým centrem“. Jarmila Taussigová–Potůčková. Otto Schling. Kolderova komise. Příběh Břetislava Krále. Vlastislav Chalupa, Strana práce, infiltrace zahraničního odboje, akce Maison. Sovětští bezpečnostní poradci.

Přehled svazků a spisů vnitřního zpravodajství centrály Státní bezpečnosti v roce 1989. Připravil Patrik Benda. Praha, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu Policie České republiky 2003. 431 s. Ed.: Sešity Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu. Sv. 7.

Přehled svazků a spisů vedených v roce 1989 útvarů centrály Státní bezpečnosti, které se zabývaly tzv. vnitřním zpravodajstvím („boj proti vnitřnímu nepříteli“). Problém jazykového paradigmatu svazků StB. Registrační protokoly a jejich složky. Automatizace evidencí československé kontrarozvědky. Přílohy. Seznam příslušníků StB. Jmenný rejstřík.

USTOHAL, Vladimír: Tunely pro Messerschmitty. Tišnov, Sursum 2003. 150 s., 40 s. fotografická příloha.

Výroba stíhaček Messerschmitt Bf 109G-10 ve třech železničních tunelech na Tišnovsku v posledních měsících 2. světové války. Práce v letecké továrně Diana–Brunn. Nuceně nasazení, vzpomínky pamětníků. Poválečné zajatecké tábory. Poválečná výroba Bf 109. Prof. Dr. Ing.

Wilhelm Emil Messerschmitt (1988–1978).

VANĚK, Miroslav: Diana. Továrna na smrt 1944–1945. Malý průvodce. Brno, Spolek přátel československého opevnění 2003. 303 s., fotogr., 1 list. příloha. Úzkorozchodné dráhy na Tišnovsku. Bývalá podzemní továrna Diana a její dopravní systémy. Ukončení výroby a zrušení továrny v roce 1945. Stavba trati Brno – Havlíčkův Brod, viadukty a mostní konstrukce. Výkresová příloha.

VLČEK, Vojtěch: Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948–1964. Olomouc, Matice cyrilometodějská 2004. 597 s., přílohy, anglické a německé resumé, jmenný rejstřík, literatura a prameny.

Řeholní řády před únorem 1948. Katolická církev a církevní politika. Mužské řády po únoru 1948. Likvidace řeholí, akce „K“. Centralizační a internační kláštery. Řeholníci u jednotek PTP. Plán akce „B“, okolnosti neuskutečnění. Průběh věznění řeholníků; zatčení, vyšetřovací vazba, soudní proces, vězení, amnestie a propuštění. Rehabilitace odsouzených. Procesy proti řádům a kongregacím; typologie, přehled, statistika. Chronologický přehled a charakteristika jednotlivých procesů proti řeholníkům. Řeholníci v ilegality. Emigrace řeholníků. Řeholníci zemřelí ve vězení. Řeholníci v kolaborantských kněžských hnutích. Nástin perzekuce římskokatolické církve a mužských řádů v zemích střední a východní Evropy 1945–1960. Obrazová příloha a dokumenty.

Wissenschaft in den böhmischen Ländern 1939–1945. Sborník. K vydání připravil Antonín Kostlán s Martinem Francem, Michaellem Neumüllerem, Magdalénou Pokornou a Michaellem Šimůnkem. Praha, Koniasch Latin Press 2004. 318 s., fotografická příloha. Ed.: Práce z dějin vědy. Sv. 9.

Věda a vědní provoz v českých zemích v období 1939–1945. Pronásledování vědců za 2. světové války. Možnosti vědy v ghettu Terezín. Prominenti. (Helena Krejčová). Arnošt Vilém Kraus (Lenka Pokorná). Ukrajinská věda a ukrajinská inteligence v Protektorátu Čechy a Morava (Bohdan Zilynskij). Orientální ústav v Praze (Václav Čihař). Vývoj pražské německé univerzity. Arizace (Alena Míšková). Německé dějepisectví a historická věda na pražské univerzitě do vypuknutí 2. světové války (Jana Mandlerová). Věda v sudetoněmeckém hnutí. Wilhelm Weizsäcker, vysokoškolské působení (Joachim Bahlcke). Vývoj chemie na pražské německé univerzitě ve válečných letech (Jiří Pešek, David Šaman). Německá lékařská fakulta (Petr Svobodný). Vývoj německé eugeniky a rasové hygieny od konce 1. světové války do r. 1945 (Volker Roelcke). Nacionálněsocialistické pojetí euthanasie (Dietmar Schulze). Dědičností a rasová hygiena coby obor na lékařské fakultě německé univerzity. Vazby různých vědních oborů s totalitním režimem. Vývoj eugeniky v Německu a jinde ve světě – srovnání. Zavádění eugenických a rasově hygienických postulatů do zdravotní (zdravotnické) a sociální správy v Protektorátu v souvislosti s plánovanou genocidou; dokumenty.

ZACHARIÁŠ, Jiří a dokumentační skupina Skautského oddílu Velená Fanderlíka: *Soudní proces s tzv. ilegálním ústředím Junáka aneb Karel Průcha a spol. (1952).* Praha, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu Policie České republiky 2005. 271 s. Ed.: Svědectví.

Skautský protikomunistický oboj z let 1948–1989 ve světle dokumentů Státní bezpečnosti (Miroslav Kopt). Protiskautské soudní procesy v roce 1952. Dr. Karel Průcha (1908–1991), vyšetřování, věznění, rehabilitace. Agenti a spolupracovníci StB. Karel Bureš, Miroslav Neuman, agenturní činnost. Vyšetřovatel Irovský, agent „Karol“. Pokusy o obnovení Junáka v letech 1968–1970 a 1990. Dokumentové přílohy, fotografie.

Zaolzie w opiniach konsulów polskich 1948–1960. Raporty dyplomatyczne. / Záołší (Těšínsko) v mínění polskich konzulů 1948–1960. Diplomatická hlášení. K tisku připravil Krzysztof Nowak. Cieszyn, Starostwo Powiatowe 2003. 66 s., jmenný rejstřík.

Osudy polské národnostní skupiny na západním břehu Olše v hlášeních polských konzulů a jiných pracovníků polského konzulátu v Ostravě a velvyslanectví v Praze polskému ministerstvu zahraničních věcí. Dopad komunistického převratu a nového správního členění (1960) na polskou národnostní skupinu. Vztahy polsko-československé. Ideologicky podmíněné vidění národnostního problému. Polský konzulát

v Ostravě, působení a vývoj. Pramenná edice.

ŽÁČEK, Pavel: *KGB na cestě ke komunismu*. In.: *Paměť národa* č. 1, s. 42–57. Bratislava, Ústav paměti národa 2005.

Překlad tajné směrnice KGB „*Profylaktická práce Státní bezpečnosti*“ z 5 listopadu 1966 – pramenná edice. Místo, formy a metody profylakticko-rozkladných opatření v činnosti StB po XX. sjezdu KSSS. Represivní politika KSSS a KSČ, formy represe a „třídní postih“. Podíl společenských organizací a národních výborů na „prevenci trestné činnosti“.

Ženské řehole za komunismu 1948–1989. Sborník příspěvků z konference pořádané Konferencí vyšších představených ženských řeholí v ČR a Českou křesťanskou akademií dne 1. října 2003 v kostele sv. Voršily v Praze. Uspořádal

Vojtěch Vlček. Olomouc, Matice cyrilometodějská 2003. 447 s., 88 s. obrazových příloh.

Ženské řehole v období totality. Život řeholních sester, jejich místo a působení ve společnosti. Charitativní zařízení. Perzekuce ženských řeholí v jednotlivých údobích komunistického režimu. Likvidace církevního školství. Internační kláštery. Ideologický nátlak. Propad počtu řeholnic. Procesy s řeholnicemi v 50. letech. Akce „Ř“, „reorganizace“ ženských řádů (od r. 1950). Postupné vytlačování řeholnic ze života společnosti. Soudní procesy a kampaně proti řeholnicím. Přehled procesů. Jednotlivé kongregace a řády v období totality. Obrazová příloha a dokumenty.

Připravil Radek Minárik